Halászati Lapok

A Magyar Halászati Ágazat Lapja

A Magyar Mezőgazdaság melléklete

XIV. évfolyam

2013 június

Szerkeszti: Szerkesztő Bizottság • *Felelős szerkesztő:* Hajtun György

E lapszámunk a Vidékfejlesztési Minisztérium támogatásával készült

Új korszak kezdődik a szövetségnél

Május 30-án zajlott a Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók Szövetsége (MAHAL) idei első közgyűlése, amelynek napirendi pontjait az elnökség a május 24-i ülésén készítette elő. A közgyűlés egyhangú szavazással fogadta el a szövetség 2012. évi mérlegbeszámolóját, miként a 2013. évre szóló költségvetési tervezetét is. Ugyancsak nem volt vita a szövetség elmúlt évi tevékenységét ismertető beszámolóról. Dr. Németh István elnök külön napirendi pontban tájékoztatta a közgyűlést arról, hogy milyen fontos változások következtek be a szövetség életében, működésében. Az elnöki interjúban erről is szó esik.

• Elnök úr, túl vagyunk egy, a tárgyalt napirendi pontok nehézségei ellenére, jó hangulatú közgyűlésen, hiszen a tavalyi mérlegbeszámoló nem mutat igazán jó képet a szövetség gazdálkodásáról.

– Igen nehéz éven vagyunk túl. A magyar halászság nevében mondhatom, hogy a gazdálkodási körülmények szinte senkinek sem kedveztek. A közgyűlésen – így is mondhatom – mérföldkőhöz értünk, hiszen a gazdasági körülmények kényszerintézkedések meghozatalát tették szükségessé az elnökség számára, amit a közgyűlésen ismertettünk is. A már ismert gazdasági nehézségek miatt a szövetség tavalyi mérlegében 16 millió forint hiány, veszteség keletkezett, aminek az egyik oka, hogy a Dinnyési Tógazdaságban mintegy 10 millió forint értékű hal pusztult el. A hiánynak az is oka, hogy többet költöttünk, mint amit megengedhettünk volna magunknak. A pénzhiány kényszeríttette ki az elnökségből azt az átmeneti intézkedést, hogy 2013. június 30-ával megszűnik az igazgatói poszt, ezzel pénzeszközök szabadulnak fel. Hangsúlyozom, átmeneti intézkedést hoztunk, mert amint stabilizálódik a szövetség gazdálkodása, visszaáll a régi rend, azaz lesz ismét igazgatónk.

• De már a Dinnyési Tógazdaságtól elkülönülten, hiszen idén februárban létrejött a Dinnyési Tógazdaság Kft.

– Így igaz. Ugyancsak az élet kényszeríttette ki azt, hogy a szövetségtől leválasszuk a gazdálkodási tevékenységet, s ha nehezen is, de sikerült a kft.-t megalakítani, és a tógazdaságot haszonbérbe adni. A kft. ügyvezetője *Szabó Krisztián*, aki fiatal, agilis, jó szakember, de segítenünk kell a munkáját ahhoz, hogy önálló gazdálkodóként megerősödjön. A kft. egyébként évente bérleti díjat fizet, ezzel járul hozzá a szövetség gazdálkodásához. Gazdasági szakemberként is bízom abban, hogy az idei esztendőben túljutunk a gazdálkodási mélyponton, hiszen a 2013-as

Fotó: Hajtun György

Dr. Németh István elnök: a gazdasági körülmények kényszerintézkedések meghozatalát tették szükségessé

Tartalom:

A halfogyasztást népszerűsítették ___ 3

Az ágazatról szólt az idei HAKI Napok rendezvénye ___ 4

Mely tényezők gátolják a hazai akvakultúra fejlődését? ___ 6

A szarvasi Halászati Tudományos Tanácskozás állásfoglalása ___ 7

költségvetésünkben már 4 millió forint eredményt terveztünk. Igaz, a költségeket radikálisan csökkentettük, átszabtuk a feladatokat, mivel az igazgatói poszt átmenetileg megszűnt a pénz hiánya miatt. Ahhoz azonban az elnökség is ragaszkodott, hogy *Dr. Orosz Sándorral* ne szakadjon meg az eddigi kapcsolat, ezért más formában, szerződéses jogviszonyban kívánjuk az együttműködést tovább folytatni. Az igazgató úr évtizedes szakmai tudására, tapasztalatára, vezetői képességére, javaslataira, hozzáértésére, jogi ismereteire, a halászatban szerzett kapcsolatrendszerére továbbra is szüksége van az ágazatnak, s erről nem is mondunk le. Ez azt jelenti, hogy a továbbiakban feladatorientált módon dolgozunk együtt. Egyébként úgy tapasztaltam, hogy a közgyűlés résztvevői is megértették az érveinket, hiszen egyhangú szavazattal fogadták el mind a beszámolónkat, mind a tavalyi mérleget, s az idei költségvetést.

• Balogh József, aki évtizedekig töltötte be a szövetségben az igazgatói posztot, a közgyűlésen megfogalmazta azt az aggályát, hogy ha egy szervezetnek nincs kormányzója, akkor az gyorsan széthullik…

– Ezzel egyetértek, ezért hangsúlyozom az átmeneti intézkedést. De az is igaz, hogy olyan fiatal szakembert kell keresnünk az igazgatói, főmunkatársi posztra, aki legalább angolul is beszél, aki ágazati ismeretekkel, kapcsolatrendszerrel rendelkezik, hiszen az elnökség tagjai kivétel nélkül vezetnek egy gazdaságot, s a saját cégükkel olyan szinten vannak leterhelve, hogy a szövetségben nem tudnak teljes értékű munkát végezni. Elég sok elfoglaltságot jelent a döntéshozatali mechanizmusban az elnökségi ülések, közgyűlések megtartása, a marketing tevékenység elvégzése (gondolok itt az országos és a

(Folytatás a 2. oldalon)

(Folytatás az 1. oldalról)

helyi halfőző versenyek megszervezésére, az azokon való részvételekre), a tudományos tanácskozásokon való részvétel, az országos halas rendezvények, a döntéshozókkal való kapcsolattartás, a sajtónak való megnyilatkozások. Hosszú távon, a pénzügyi stabilizációt követően szeretnénk ismételten beállítani egy fiatal szakembert. Azonban addig is megy az élet tovább, ezért kérjük a tagság és az elnökség támogatását abban, hogy a folyamatban lévő ügyeinkkel ne akadjunk el. A szövetség székházában *Schmidtné Vizi Hajnalka* továbbra is fogadja a hívásokat, intézi az ügyeket, szervezi az országos halfőző versenyt, amely az idén Szigetváron lesz. S szervezi a két külföldi utat is, az egyiket a pontytenyésztő, a másikat a horgász tagozat számára, de bárki jelentkezhet az utakra, mert a szakmai programokon kívül a közösség összekovácsolása is célja ezeknek az utaknak. S hadd említsem meg a szövetségi munkával kapcsolatban, hogy a MASZ-szal több közös megnyilatkozásunk van a döntéshozók felé, s jelenleg is folyamatban van két közös ügyünk. Az egyik: a halászatban felhasznált víz díjának a kérdése, a másik az ágazat problémáinak megismertetése a döntéshozókkal. A HAKI Napok lezárásaként egy állásfoglalás született, amit a döntéshozókhoz juttatunk el (*az állásfoglalás lapunk 7. oldalán olvasható*).

• Balogh József tett egy érdekes javaslatot: ne a székházat, hanem a tógazdaságot értékesítse a szövetség…

– Jó, szívből jövő figyelemfelhívást éreztem ki az igazgató mondandójából, aki egy kicsit fordított a dolgon. De mi már korábban döntöttünk úgy a közgyűléseken, hogy Dinnyés, mint jövedelemtermelő gazdaság maradjon a szövetség tulajdonában, és az ott képződő bérleti díjból (évi 6–8 millió forint) folyamatosan támogatja az érdekvédelmi munkát. Ennek elvégzéséhez pedig pénz szükséges, mert alkalmazottakra van szükségünk, utazni kell stb. Az érdekvédelem – ha tetszik, ha nem – pénzbe kerül, s a tagdíj bevételi forrása kevés ahhoz, hogy mindent megvalósítsunk. Közgyűlési határozat van arról, hogy a székház értékesítéséből befolyó pénzt a dinnyési gazdaság infrastruktúrájának a fejlesztésére kell fordítanunk. Dinnyés egyébként európai hírnévre tett szert az elmúlt évtizedeket megelőzően, de a gazdaság műszaki színvonala lepusztult, a tavakat, a központi épületet, a keltetőt fel kell újítani. De Dinnyés olyan központi helyen fekszik, hogy az egész ágazatnak megérné, ha itt ismét egy európai szintű mintagazdaság működne, ahol egyetemi oktatók, külföldi és hazai egyetemi hallgatók tanulmányozhatják a halászati technológia teljes vertikumát. A Szent István Egyetemtől már kaptunk ígéretet arra, hogy amennyiben a felújítás megtörténik, akkor ide hazai és külföldi hallgatókat térítés ellenében gyakorlati képzésre hoznak. Dinnyés, Százhalombatta megszűnésével, újra olyan szerepkörben lehet, mint a hetvenes években, s amiért tulajdonképpen elődeink létrehozták. A dinnyési tükrös ponty minősített tájfajta hal, így az új cég eredményes működése megalapozott lehet, de a pénzügyi helyzetük tovább már nem befolyásolhatja a szövetségi munkát. Hosszú távon a hazai halászat érdekeit akkor tudjuk jól, eredményesen képviselni, ha ebben az érdekvédelmi munkában profi szakembereket alkalmazunk, és az érdekérvényesítő képességünk nő.

• Végezetül: milyen érzésekkel távozott a közgyűlésről?

– Kicsit megnyugodtam. Konstruktív légkörben zajlott a közgyűlés, igaz, nagyobb vitára számítottam. Azt gondoltam, hogy a tagszervezetek a tavalyi negatív eredményünket jobban szétszedik, nagyobb kritikát kapunk, de a tagok megértették, hogy miért alakult ki ez a helyzet. Számomra az is lojális és emberi volt, ahogy Dr. Orosz Sándor igazgató úr elmondta a szövetség tavalyi tevékenységét. Még egyszer köszönjük a több évtizedes tevékenységét, a végzett munkáját, de ezek nem búcsúztató szavak. Csupán elérkeztünk egy mérföldkőhöz, változtatnunk kell annak érdekében, hogy az értékeinket tovább gyarapítsuk.

– H. Gy. –

ÚJ SZÉCHENYI TERV
TÁMOP 4.2.2.B-10/1-2010-0011

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Együtt a jövő halas kutatói generációja

A TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0011-es azonosítójú pályázat keretein belül a SZIE Halászati és Horgászati Szakkollégium szervezésében 2013. május 6-án került megrendezésre az I. Halászati Felsőoktatási Workshop Akasztón, az Öko 2000 vállalkozásnál.

A rendezvény célja és alapgondolata az volt, hogy a halászat területén oktatást-kutatást végző felsőoktatási intézmények hallgatói számára (graduális és posztgraduális képzésen tanulóknak egyaránt) lehetőséget teremtsünk az egyes intézmények bemutatásra és egymás megismerésére. Minden résztvevő intézményből meghívtunk egy vezető oktató kollégát, aki bemutatta intézményének halas-halászati oktatását, kutatását és egyéb tevékenységeit. Ezt követően minden intézményből két hallgató (1 fő BSc/MSc és 1 fő doktorandusz) tartott egy-egy előadást a saját kutatási munkájáról. Az előadások palettája igen széleskörű volt, hallhattunk a ponty pikkelymintájának öröklődéséről, a jelenleg nagy népszerűségnek örvendő akvapóniáról, de toxikológiai témákat is érintettünk, így a legnépszerűbb modellállat a zebradánnió (*Danio rerio*) sem maradhatott ki a prezentációk közül.

A szakmai előadások után megismerhettük a konferencia helyszínét biztosító vállalkozást *Szabó József* vezetésével, aki lelkesen mesélt a gazdaság fejlődéséről és további terveiről. Az üzemlátogatás során megfigyelhettük, ahogy a modern technológia párosul a régi, hagyományos technikákkal. A résztvevők láthattak többek között Magyarországon őshonos tokfélét, a vizát, melyből nem egy tíz kilón felüli példányt tartanak Akasztón. Gasztronómiában sem volt hiány, így megkóstolhattuk az egyedülálló akasztói pontyból készült szálka nélküli ételeket, melyet egy külön erre a célra készült irdaló géppel készítenek. A konferencia segítségével próbáltunk hozzájárulni, hogy a halas oktatói utánpótlást jelentő fiatal generáció jobban megismerhesse egymást, továbbá erősíteni kívántuk ezzel az intézmények esetleges oktatói-hallgatói együttműködéseit. A workshop végén szerettük volna, hogy ez a kis halas társaság összekovácsolódjon, így a csodálatos környezetben megépült csárdában meginvitáltunk mindenkit egy vacsorára, és az azt követő kötetlen beszélgetésre, mely nagyon pozitívan és éjszakába nyúlóan zárult. A szakmai napon az alábbi intézmények és halas szakemberei vettek részt:

• Debreceni Egyetem, Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar, Agrobiznisz Menedzsment Tanszék: *Dr. Szűcs István*, tanszékvezető, egyetemi docens,

• Kaposvári Egyetem, Állattudományi Kar, Természetvédelmi Tanszék: *Dr. Hancz Csaba*, egyetemi tanár,

• Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszer-tudományi Kar, Baromfi- és Sertéstenyésztési Intézeti Tanszék: *Dr. Szathmári László*, egyetemi docens,

• Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Állattudományi és Állattenyésztés-tani Tanszék, *Dr. Bercsényi Miklós*, egyetemi tanár,

• Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Halgazdálkodási Tanszék *Dr. Urbányi Béla*, dékánhelyettes, tanszékvezető, egyetemi docens és *Dr. Bokor Zoltán*, tudományos munkatárs.

Kaczkó Dániel, Bokor Zoltán, Urbányi Béla

A halfogyasztást népszerűsítették

Immár harmadik éve, hogy a magyar halászat is megmutatja magát az Alföldi Állattenyésztési és Mezőgazda Napok kiállításán. S hogy mennyire szükség volt erre, azt a stand, pontosabban sátor látogatottsága is igazolja: igen népszerűek az akváriumban úszkáló halak, a kecsege, az afrikai harcsa, a süllő, a szürke harcsa, a ponty és még sorolhatnánk. Varró Zoltán, a Víz, Hal, Ember Közhasznú Alapítvány kuratóriumának az elnöke is örömmel nyugtázta, hogy már az óvodásokat is csoportokban hozzák a nevelők, hogy a hallal ismerkedjen a legfiatalabb korosztály is, hiszen élőben, közelről ritkán látni ilyen szép példányokat.

Mesterszakácsok dolgoztak a három nap alatt

A halászat két érdekképviseleti szervezete, a Magyar Haltermelők és Halászati Vízterülethasznosítók Szövetsége (MAHAL), és a Magyar Akvakultúra Szövetség (MASZ) az alapítványt bízta meg a kiállítása lebonyolításával, megrendezésével. Az alapítvány a háromnapos rendezvényen különleges programokat szervezett a vendégek számára. Mindhárom napon gasztronómiai bemutatókkal, kóstolókkal várták a látogatókat, s mindhárom napon különféle termékeket kínáltak. Az első nap a pontyfélékből készült ételeké, a második napon halászlevet, halburgert, halas rétest készítettek, míg a harmadik napon halkolbászt töltöttek, sütöttek, kóstoltattak. A halkolbász is pontyból készült, természetesen a szálkátlanításra nagyon oda figyeltek.

Maga a kiállítás is gazdagon mutatta be a magyar akvakultúrát, a magyar haltenyésztést, s nem utolsó sorban a természetes vizek halállományát. Az akváriumokban, a medencékben többféle hal úszott, s a díszhalas bemutató is nagy sikert aratott. A szentesi múzeum munkatársai interaktív halászati bemutatót tartottak. A kiállított halászati eszközök – több ősi szerszámot is felfedezhettek a kíváncsiskodók – ugyancsak vonzották a látogatók figyelmét. A kiállítás azt igazolta, hogy a magyar haltermelés, a magyar hal minősége kiváló, és a halételek készítése sem bonyolultabb a már megszokott magyaros ételekénél. A halhús igen sokféleképpen elkészíthető, s az alapanyagok is országszerte beszerezhetők.

FOTÓ: HAJTUN GYÖRGY

Varró Zoltán: szükség van a halfogyasztás növelésére

Az alapítvány azért jött létre, hogy a magyar halfogyasztást fellendítsék, hiszen a fő cél, hogy egészségesebben éljünk. *Varró Zoltán* hangsúlyozta, hogy itt nem csak kóstoltattak, hanem azt is bemutatták, hogyan kell a pontyot, keszeget szálkátlanítani, szaknyelven filézni, ezzel is kedvet ébresztve a halételek fogyasztásához. Az alapítvány egyébként éppen egy gasztronómiai esemény elindítására szerveződött, ez pedig a Szarvasi Halas Napok. Ma már azonban jelentősen bővült a tevékenységi körük, hiszen a környezet, a víz védelme is szerepel a tennivalóik sorában. Tavaly több mint harminc helyszínen, mutatkoztak be, különböző és különleges eseményeken vettek részt, ami jelzi, hogy egyre nő az igény az ilyen események iránt is.

A halfogyasztás népszerűsítésére minden alkalmat meg kell ragadni, jelentette ki a kuratórium elnöke. Ezért is kötöttek együttműködési szerződéseket különböző társadalmi szervezetekkel, így a MAHAL-lal, a MASZ-szal, a HAKI-val, a gödöllői és a debreceni egyetemekkel, a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóságával, és még sorolhatnánk. Varró Zoltán úgy gondolja, hogy idehaza a halas marketing tevékenységet jobban ki kell bontakoztatni, mert erre egyre nagyobb társadalmi igény is mutatkozik. Nem elegendő ma már a halastavakban felnevelni, horgásztatni a halat, hanem be is kell mutatni, hogyan kell változatos módon elkészíteni, feldolgozni, szálkátlanítani a kiváló minőségű magyar halat.

H. Gy.

Kíváncsiskodó gyermektekintetek

Az ágazatról szólt az idei HAKI Napok rendezvénye

A Halászati és Öntözési Kutató Intézet immár 37. alkalommal rendezte meg hagyományos szakmai rendezvényét, a Halászati Tudományos Tanácskozást, népszerű nevén a HAKI Napokat. Az 1977 óta eltelt csaknem négy évtizedben a HAKI Napok a tógazdasági és intenzív haltenyésztés, a természetesvízi halászat és a horgászcélú halgazdálkodás legfontosabb hazai fórumává vált. Az idei HAKI Napok témaválasztása azonban eltért a korábbiakétól: a plenáris ülésen az elmúlt év gazdálkodási helyzetére, a HOP-fejlesztések eredményeire, az eltelt év eseményeire fókuszáltak. Dr. Jeney Zsigmond, a HAKI mb. főigazgatója a jelzések alapján gondolta úgy, hogy az idei kétnapos rendezvény (május 22–23.) szóljon a gazdálkodás legfontosabb kérdéseiről.

• Főigazgató úr, mikor volt utoljára téma a HAKI Napokon a halászat gazdálkodási helyzete?

– Érdekes kérdés, mert a 2. vagy a 3. HAKI Napok óta veszek részt a rendezvényen, de nem emlékszem, hogy kiemelten az ágazat helyzetéről ennyit és ilyen sokan beszéltek volna. Pedig, ha alaposan végiggondoljuk, akkor szinte minden alkalommal ennek a témakörnek kellett volna – ha nem is mindig kiemelt, de fontos – szerepet kapnia. Tudatosan választottuk az idén a gazdálkodás helyzetét, mert a 2012-es év egy újabb nehéz év volt az ágazat életében. A jelentősen megnőtt alapanyagárak mellett az eladásra kínált végtermék, a hal ára nem volt emelhető. A tavalyi év második felétől érkeztek jelzések a kialakult helyzetről, és örömömre szolgált, hogy az érdekképviseleti szervezetek sem zárkóztak el attól, hogy a maguk szemszögéből értékeljék a helyzetet. A MAHAL részéről *Dr. Németh István* elnök, míg a MASZ részéről Puskás Nándor elnökhelyettes tartott előadást. Az első benyomások alapján mondhatom, hogy jól választottunk, mert mindkét szervezettől alapos elemzést kaphattunk arról, hogy hol tart az ágazat, és milyen gondok, kihívások állnak előtte.

• Gondolom, a kutatók számára is fontos volt a két érdekképviseleti vélemény, mert így számukra is több olyan gondolat fogalmazódott meg, hogy mely területeken lehetne a kutatóknak is szerepet vállalniuk.

– Igen, több előadásból is kiderült, hogy a kutatóknak és a gazdálkodóknak jobban oda kellene figyelniük egymásra. Azt hiszem, hasznos volt a plenáris ülés, bár azt is elmondhatom, hogy a két szervezet álláspontja nagyon is közel van egymáshoz. A két előadó jól kiegészítette egymás gondolatait, nem volt ellentmondás a mondandókban.

• Szépe Ferencnek, a Vidékfejlesztési Minisztérium főosztályvezetőjének az előadása a kutatóintézetek, így a HAKI sorsát is érintette. Hogyan értékelte a hallottakat?

– Ha minden a tervek szerint halad, akkor 2014. január elsejétől a VM ágazati kutatóintézeteit, illetve azok nagyobb részét, hetet a tízből, egy agrár-kutatóhálózatba integrálnak. A főosztályvezető úr előadásában az egyes részletekről is beszámolt, amit szintén fontosnak tartottunk az idei HAKI Napok előkészítésekor. Azért kértük fel a főosztályvezető urat az előadása megtartására, hogy tájékoztassa a szakmát, mert ha igaz az az állítás, hogy a HAKI az ágazaté, akkor az ágazat szereplőinek is tudniuk kell arról, hogy mi történik az intézettel. Talán ő is használta azt a kifejezést, hogy várakozva, de némi félsszel is tekintünk az integráció kialakítása elé.

• Ha egy nagy kalap alá kerül mindenki, akkor vajon be tudja-e teljesíteni az intézet azt a küldetését, amiért valójában létrehozták?

– Hát, ez a nagy kérdés, mind szakmai, mind működési szempontból. A finanszírozás feladatcentrikussá válik, ami alapvetően új helyzetet teremt az intézmény finanszírozásában. Előnye, hogy könnyebben védhető, főleg ha vannak hasznosítható eredmények. Az, hogy hogyan tudunk megfelelni az ágazat igényeinek, ma is nagy kihívás a számunkra, tekintettel arra, hogy a mi támogatásunk az éves költségvetésünknek csak egyharmadát teszi ki. Igaz, azt az egyharmadát, ami nélkül nem tudnánk létezni. A maradék kétharmadot viszont elő kell teremtenünk. Ez pedig úgy oszlik meg, hogy a második egyharmadot a különböző hazai és nemzetközi pályázatok írásából, elnyeréséből, projektek végrehajtásából érjük el. A harmadik egyharmadot pedig szolgáltatásból, termelésből, bérbeadásból hozzuk létre.

Dr. Jeney Zsigmond: hasznos volt a plenáris ülés

Akkor működik ideálisan a rendszer, ha az említett pályázatokat azon prioritások mentén írják ki, amelyek az ágazatéi is. Ez egy ideális eset, de nem mindig van így. Az integráció során az intézet önállósága is csorbulhat. Ugyanakkor a tavalyi év azt is bebizonyította, hogy az integráció által létrehozott ernyő védelmet is jelenthet.

• Maradjunk még a pályázatoknál: ha nem ideális a helyzet, akkor a pályázat csupán pénzszerzési lehetőség?

– Nem erről van szó. Persze, a pénz is fontos, mint ahogy már említettem. A projekteknél akadnak jó példák és kevésbé jók is. Jó példaként említhetem, hogy vannak olyan GOP-pályázatok, amikor a vállalkozó mondja meg, hogy neki milyen kérdéseket kell vizsgálnia. Ebben az esetben a gazdálkodó pályázik kutatókkal együtt, s ő vállalja a kockázatokat, a pályázati feltételek teljesítését, mi, kutatók pedig végrehajtjuk azt, amit ő igényel. Ez az ideális eset, s ezt nevezhetjük szolgáltató kutatói tevékenységnek is. A munka végrehajtása során csak azon vitatkozhatunk, hogy jól és elég hatékonyan dolgozunk-e. Szoktunk is ezen vitatkozni, de a végén mindig megegyezünk. Szóval, az ilyen típusú pályázatok arányát kell növelnünk a jövőben.

• Már csak azért is, mert a HAKI Napok egyik előadásában – Dr. Urbányi Béla dékánhelyettes szájából – elhangzott, hogy a kutatási tevékenységnek csupán 15 százaléka hasznosul a gazdaságban.

– Az adat elgondolkodtató. Az innovációs lánc nagyon bonyolult. Lehet azon gondol-

kozni, hogy mi lehetne az optimális változat, de mint már mondtam, mi is szükségét érezzük a változtatásnak az arányok javítása érdekében.

• De ide citálom Dr. Németh István elnök úr mondandóját is, miszerint a termelőknek nincs elég anyagi erejük, idejük, energiájuk arra, hogy az innovációval foglalkozzanak.

– Azt gondolom, hogy ha a vállalkozóknak a nyereség csökkenésével kell foglalkozniuk, akkor nehezen tudnak a fejlesztésre és az innovációra gondolni. Az a tény, hogy vannak sikeres innovációorientált projektjeink vállalkozókkal együtt, jelzi, hogy ha olyan pályázatokat írnak ki, amelyek a termelők érdeklődését is felkeltik, akkor a gazdálkodó és a kutató gyorsan egymásra talál. Közös az érdek, közös a felelősség, és az ágazat érdekeit szolgáljuk. Igaz, ez esetben kicsit háttérbe szorul a tudományosság, a primér kutatási tevékenység, ami azért fontos, mert ezekből születnek azok a tudományos publikációk, amelyekre a következő projektek építhetőek, s ezek is adhatnak a gazdálkodók számára ötleteket. Egyébként Urbányi Béla előadásában az is szóba került, hogy mennyi idő alatt térül meg egy-egy kutatás. Az új dolog kitalálásától az olyan szintű gyakorlati bevezetéséig, hogy mondjuk el is adja magát az adott kutatási termék, ahhoz sokkal hosszabb idő kell, mint ahogy idehaza számolunk. Nekünk nincs 6–10 évünk arra, hogy a kutatás eredménye megtérüljön, két-három, sok esetben egy év van arra, hogy a kutatási folyamatokat végig vigyük. Jó lenne, ha ezen is változtathatnánk, de ne kérdezze, hogy hogyan, mert nem tudom rá a választ. A politikának is be kellene látnia, hogy hosszabb távon kellene gondolkodni a kutatás-fejlesztés területén, és közös érdekeken alapuló, hosszabb távra előre mutató projekteket kellene létrehozni. S tetszik, nem tetszik, az állam szerepe továbbra is szükséges az innovációs tevékenység megindításához. Az az elv, hogy az ágazat, a termelés mindent megold, az nem működik.

• Azt tapasztalom, hogy a fejlettebb régiókban másképpen gondolkodnak a gazdaság és a tudomány kapcsolatáról. Ott nem kell elmagyarázni a kutatás-fejlesztés szükségességét, hiszen természetes, hogy ha egy cégnek van egy innovatív ötlete, akkor bejáratot csatornákon keresztül adódnak a partnerek, a szakemberek. Az új tudást aztán társadalmi szinten is hasznosítják.

– Olyan témakörbe vágtunk bele, amit ketten nem tudunk megoldani. A társadalmi beidegződés igen erős nálunk, nekünk, kutatóknak még magyarázni kell a létünk szükségességét. Ugyanakkor a szaktanácsadási rendszernek is szorosabb kapcsolatot kellene tartania a kutatói műhelyekkel, mert az ő segítségükkel társadalmasítható az új tudás. Biztos, hogy a hazai halászati szaktanácsadói rendszerben is vannak még tartalékok, de nekünk is többet kellene foglalkozni ezzel a kérdéssel. Minket külső ingerek érnek ezen a téren, kapunk megkereséseket, felkérnek tanulmányok írására, de mindez véletlenszerű folyamat, s nem mi irányítjuk. A szaktanácsadás külön fejfájás.

• Nem oda lyukadunk ki, ahová a dékánhelyettes úr is? Hogy hiányzik a közös gondolkodás?

– De! Ez az alapja mindennek. Önmagában a „magam ura" elve, hosszú távon nem működik. Ezt kellene felváltani a közös gondolkodásra a közös érdek mentén.

• Térjünk vissza a HAKI Napokra: a megjelentek létszáma jelzi, hogy az ágazatban még mindig fontos ez a tanácskozás.

– Az idén is több mint másfélszázan jelentkeztek a rendezvényünkre. A tavalyi rendezvényünkről pozitív visszajelzéseket kaptunk, remélem, az ideiről is hasonló lesz a szakma véleménye. Rajtunk nem múlik, hogy lesz-e folytatás: mi mindent megteszünk azért, hogy a HAKI Napok megérje a 40., 50. születésnapját is. Ezt a nevet megtartjuk akkor is, ha az intézet neve megváltozik. S itt hadd térjek ki még egy mondattal a státuszunk várható változására. Valószínű, hogy az MTA kutatóhálózatához hasonló rendszert alakít ki a VM, egy központi irányító egységgel. A lényeg az, hogy milyen mértékű lesz a szakmai és a gazdálkodási önállóság. Ahogy a HAKI működik, elég nagy önállóságra volna szükség, éppen azért, hogy a háromszor egyharmados modellt működtetni tudjuk. Gyakran kell gyors, helyi döntéseket hozni, s ez nem valósítható meg, ha mindenről a központban döntenek, mert ez igen leszűkíti a HAKI lehetőségeit.

• Az idei tanácskozáson 22 szóbeli előadást hallhattak és 30 posztert láthattak a jelenlévők. Az előadások témaköreiben mintha visszaköszönne még a múlt.

– Nem mondanám ilyen egyértelműen. Az, hogy egy ilyen kis ágazatban, mint a magyar halászat, ennyi előadást tudunk tartani, jelzi, hogy a hal és a környezete sok embert vonz. Az is biztos, hogy minden egyes kutató és csoport pályázaton nyerte el a kutatáshoz szükséges forrásokat. Persze, visszatérhetünk oda, hogy az ágazatnak össze kellene fognia, és közösen kellene lobbiznunk azért, hogy a kutatási prioritásokat a gazdálkodók fogalmazzák meg. Lobbizzák ki ezt a politikánál, a szakpolitikánál pedig hogy ilyen tartalmú pályázatokat írjanak ki. Ekkor közösen pályázhatunk és hajthatjuk végre a projekteket, s ekkor már nem kérdés, hogy hasznosak-e az eredmények. Egy erős ágazat erős lobbitevékenységgel bír…

• Milyen gazdasági helyzetben van most a HAKI?

– Nézze, tudtommal soha nem voltunk csődközeli helyzetben. Az előadásomban is arról szólhattam, hogy a HAKI stabil pénzügyi helyzetben van, s a mérlegünk nullás szaldója a VM kutató intézetének többségéhez képest igen jó eredmény. Minket nem kellett konszolidálni, miközben volt olyan intézet, amelyik komoly kiegészítő támogatásban részesült azért, hogy egyáltalán az idei évet megkezdhesse. Stabil évet zártunk tavaly, de azért ennek ára van. Hosszabb távon a túlélésért folytatott küzdelem nem folytatható. Nemcsak azért, mert áldozatokat követel, hanem mert a munka minőségének a rovására megy. A kutatói tevékenységnek is meg kell teremteni a kellő feltételeket, amit nem mindig tudunk biztosítani a túlvállalás, a túlzott leterheltség miatt. De jó egy éve azt tapasztalom, hogy más a HAKI-hoz való hozzáállás az irányítók részéről: néhány napon belül választ kapunk az anyaginkra, kérik a véleményünket, s a támogatási összeg is nagyobb az idén, mint tavaly. Igaz, átalakult a támogatás szerkezete, de így is több támogatási forráshoz jutunk, amennyiben teljesítjük a feltételeket.

A pontytermelés jövőjéről is sok szó esett

• Végezetül: milyen tapasztalatokkal gazdagodott az idei rendezvényen?

– Azt érzékelem, mintha a két érdekképviseleti szervezet közelítene egymáshoz. Az, hogy a két szervezet reprezentánsa egymás után mondta el a véleményét, nekem szimpatikus volt. S azt gondolom, hogy a szakmának is örülnie kellene ennek, mert talán felismerik, hogy közös az érdek.

Hajtun György

Mely tényezők gátolják a hazai akvakultúra fejlődését?

A XXXVII. Halászati Tudományos Tanácskozáson a MAHAL és a MASZ képviselői az ágazat gazdálkodási helyzetét értékelték. A két előadó nem mondott ellent egymásnak, sőt, jól kiegészítették egymás mondandóját. Dr. Németh István, a MAHAL elnöke a halászati ágazatban bekövetkezett jövedelemcsökkenés okairól tartott előadást, Puskás Nándor, a MASZ alelnöke a hazai akvakultúra fejlesztését gátló tényezőket foglalta össze. A teljes, részletes előadásokat – amelyek a www.haki.hu honlapon megtalálhatók – terjedelmi okokból nem tudjuk közölni, de igyekszünk a mondanivaló lényegét ismertetni.

Németh István öt vázlatpont köré csoportosította az előadását. Bemutatta az ágazatot, szólt az ágazati előnyökről, hátrányokról, ismertette a jövedelemcsökkenés lehetséges okait (hozamok és értékesítési árak, ráfordítások és termelési költségek, egyebek (jogaszályi környezet, támogatások stb.). Nem csupán a problémákat sorolta, hanem a hogyan tovább kérdésével is foglalkozott, és megoldási javaslatokat tett. Végül a következtetéseket vonta le.

Magyarországon az ezredfordulót követő évektől napjainkig lassan, de folyamatosan csökkent a halászati ágazat jövedelemtermelő képessége, kezdte mondandóját a MAHAL elnöke. Mostanra a jelenség olyan radikálissá vált, ami indokolja, hogy ráirányítsuk a szakma és a döntéshozók figyelmét a pontytermelő tógazdaságok pénzügyi problémáira. Az állandóan emelkedő munkabérek és inputanyagok (takarmány, gázolaj, gyógyszer, trágya stb.) árnövekedését nem tudtuk követni a ponty árszínvonalával, így hosszabb távon is csökkent a pontytermelés jövedelmezősége.

A kialakult helyzetre jellemző, hogy 2000. és 2013. között a nyári hónapokban a ponty ára 550–600 Ft/kg + áfa áron állandósult, amely esetenként már szállítási költséget is tartalmaz. Az őszi lehalászás időszakában szinte minden évben jelentős piaci zavar jelentkezik a ponty hazai és exportértékesítésekor. Ezen okok nagyon összetettek, mert néhány pénzügyileg kényszerpályára került termelő ekkor önköltségen és az alatt is „kínálja” az étkezési pontyot, csökkentve ezzel az ágazat többi szereplőjének reális áron történő értékesítésének lehetőségeit.

Nehezíti a helyzetet az a kettős árrendszer is a horgászpiacon, amelyet a 7 százalékos kompenzációs felár és a 27 százalékos áfa egyidejű alkalmazása okoz, mivel a horgász vevők nagy szegmense a bruttó árat veszi figyelembe, mert nincs áfa-visszaigénylési lehetősége.

Az ágazat néhány fontos jellemző adatát is ismertette az elnök. Az étkezési haltermelés termelési értéke éves szinten 10,5 –11 milliárd Ft, ami azt jelenti, hogy a GDP-hez 0,04 százalékkal járul hozzá az ágazat (a mezőgazdaság aránya is 4,6 százalék volt 2011-ben, ami kiemelkedő volt ekkor). Az összes halfogás és haltermelés csaknem 30 ezer tonna (ebből 8–12 ezer tonna étkezési ponty). A tógazdasági termelésünk 18–20 ezer tonna, amelynek kb. 70–72 százaléka ponty, 10–15 százaléka busa és amur, 2–3 százaléka ragadozó és 4–5 százalék az egyéb hal, mely főleg ezüstkárász. Az intenzív üzemi termelés 2,2–2,3 ezer tonnát tesz ki, a természetesvízi halászat 2–4 ezer tonna, míg a horgász fogás (310 ezer fő) 5–6 ezer tonna. Sajnálatos tény, hogy a becslések szerint 5–6 ezer tonna hal nem jelenik meg a statisztikákban! S az is, hogy a 35,4 ezer hektár halastó művelési ágból csak mintegy 25 ezer hektáron folyik termelés.

Érdekes ábrán mutatta be az elnök a tógazdasági haltermelés jövedelemtermelő képességét. Eszerint a rendszerváltás után az uniós csatlakozásig az értékesítési árat másként számolták ki, mint a csatlakozás után. 2005-ig az értékesítési árban megjelent az anyag, a munkabér, az egyéb költségek és az elvárt profit is. A profittermelés esélye 2005 után jelentősen csökkent, mivel az értékesítési árban az említett költségek mellett a profit már csak esetleges, mert nem lehet az árban a növekvő költségeket érvényesíteni azon az árszinten, ami ma a piacon elérhető. A problémákat felsorolás szerint említjük meg. A hozamokat befolyásolja: a nagy madárkártétel (pl. kormorán), a fajszerkezet, a hallopás, a relatíve alacsony ragadozóarány, a szakmai felkészültség hiánya, a Koi-herpeszvírus veszélye. A magas szintű, csak részben kompenzált ökológiai szolgáltatások ugyancsak hátrányt okoznak, miként az is, hogy degradálódott termelői infrastruktúra.

A megoldások, következtetések között említette az elnök, hogy szükség van specifikus beruházási (fejlesztési) támogatásokra, hogy azok a fenntartható és versenyképes ágazat fejlesztését segítsék azáltal, hogy előnyben részesítik az innovációt, a nagyobb hozzáadott értéket biztosító fejlesztéseket, az energia- és költségtakarékosságot, a megújuló energia felhasználását, a minőségi termelést és a természeti környezet megóvását. A piaci lehetőségek jobb kihasználása érdekében a termékpálya szereplői közötti együttműködés erősítése szükséges. Ösztönözni kell a haltermelőket az élelmiszerminőségi rendszerekben való részvételre, a termelést és értékesítést segítő információs rendszerek bevezetésére, valamint a piacon való együttes fellépésre, az uniós szabályozásnak megfelelő halászati termelői szervezetek alakításán keresztül.

A halászatban dolgozók korösszetételének javítása érdekében ösztönözni szükséges a fiatal halászok vállalkozásainak indítását, illetve a már működők termelési alapjainak a fejlesztését. Az akvakultúra versenyképességének és fenntarthatóságának fokozása érdekében a halászok szaktudásának, innovatív gyakorlati ismereteinek bővítése szükséges. Ehhez a szaktanácsadási szolgáltatások fejlesztése is szükséges. A tógazdasági és intenzív üzemi haltermelésben a választékbővítés érdekében ösztönözni kell a jó piaci lehetőségekkel rendelkező és hazánkban újnak minősülő halfajok termelésbe vonását és piaci bevezetését. A járványt okozó halbetegségek-

A madárkár is jelentős tétel

kel szembeni megelőző intézkedéseknek és akcióknak kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani, ami különösen vonatkozik a Koiherpeszvírus esetleges megjelenésére.

Összegezve az akvakultúra fejlődési lehetőségeit, az elsősorban a humántőke javításában, a termeléshez szükséges erőforrások minőségi (rekonstrukció) és mennyiségi megújulásában, a szerkezetátalakításban, az innovációban, valamint a minőségi termékelőállításban rejlik. Olyan több lábon álló, diverzifikált, egyben multifunkcionális tógazdaságok kialakítására kell törekedni, melyek nem terhelik a környezetet, és amelyek az alacsonyabb képzettségűeknek is munkalehetőséget kínálnak, mondta végezetül Németh István.

Puskás Nándor alelnök más megközelítésben mutatott rá azokra a problémákra, amelyeket az előtte felszólaló MAHAL-elnök is kifejtett. A magyar tógazdaságok működésük során kiemelt – a tavak méretétől, elhelyezkedésétől, védettségi státuszától függő – ökológiai értéket tartanak fenn. Ez az értékfenntartás, illetve az ennek ódiumaként jelentkező jövedelemkiesés finanszírozása, kompenzálása azonban nem megoldott, s az egyre nehezedő gazdasági helyzetben fokozott terhet ró a gazdálkodókra.

A halastavi gazdálkodás napjainkban vízgazdálkodási szempontból – a vízvisszatartás, a mezoklimatikus viszonyok javítása, a jelentős pufferkapacitás stb. okán – egyértelműen pozitív tevékenységként határozható meg. Ennek ellenére a gazdálkodók Európában gyakorlatilag egyedülálló mértékű vízdíjat kötelesek fizetni. Ráadásul a vízszolgáltatás nem piaci alapon történik, amit jól jelez az a tény is, hogy az országon belül óriási különbségek alakultak ki pusztán a víz díjában is, ami független az ehhez kapcsolódó szolgáltatás mértékétől, minőségétől.

A hazai tógazdaságok zömének termékszerkezete korszerűtlen, végtermékük az élő hal, melynek ára hosszú évek óta stagnál, sőt, az utóbbi évben árcsökkenés is bekövetkezett. A hazai fogyasztói szokásoknak egyre kevésbé megfelelő termékszerkezet, a horgászpiac zsugorodása túlzott mértékben növelte kiszolgáltatottságunkat az export piacokon is.

A magyar halgazdálkodási ágazat az uniós csatlakozás óta folyamatosan azzal szembesül, hogy nem kaphat sem nemzeti, sem társfinanszírozású, vagy éppen uniós támogatást a viszonylag szűkös mozgástérrel és kis költségvetéssel rendelkező Halászati Alap keretein túl. Számos más támogatási rendszer, amelyből a halgazdálkodási ágazat ki van zárva, olyan problémák kezelésére is pályázati lehetőséget ad, amelyek ágazatunkat is érintik, ugyanakkor e problémák kezelése a HOP keretein belül nem megoldottak. A fent említett problémák a tógazdaságok jövedelmezőségi mutatóit rendkívüli mértékben lerontották, így mielőbbi hatékony kezelésük elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a magyar halászat fejlődőképes jövőképe biztosítható legyen, mondta végezetül Puskás Nándor.

A szarvasi Halászati Tudományos Tanácskozás állásfoglalása

A HAKI-ban megrendezett 37. Halászati Tudományos Tanácskozáson megtartott előadások és viták során elhangzott hozzászólások, vélemények alapján az alábbi következtetésekre jutottunk, amelyeket ezúton kívánjuk a szakma illetékes döntéshozóinak tudtára hozni.

A magyar halászati ágazat (a halastavi gazdálkodás és a természetesvízi halgazdálkodás egyaránt) a rendszerváltást követően, a hazai állattenyésztés ágazatai között egyedülállóan, megőrizte méretét, súlyát, mi több, megújulni és fejlődni volt képes. Mára azonban, súlyos piaci, gazdasági problémákkal küzdve a környező országok haltermelőihez képest versenyhátrányba került, válságos helyzetbe jutott. A problémák megoldása alapvetően a termelők, termelői szervezetek és más ágazati szereplők feladata, de több olyan negatív hatás is éri az ágazatot, amelyek kormányzati segítség nélkül nem közömbösíthetők. A hazai gabonafélék, mint haltakarmányok árszínvonalának növekedése jelentős mértékben növelte a tógazdálkodás költségeit, miközben a halárak a tíz évvel ezelőtti szinten vannak. A jelenlegi költség- és árszinten középtávon nem tudjuk teljesíteni legfőbb célkitűzésünket, hogy emeljük az egészséges életmódhoz elengedhetetlenül szükséges egészséges, kiváló minőségű és ellenőrzött hazai haltermékek fogyasztási színvonalát.

A magyar halászati ágazat a Halászati Operatív Program (HOP) biztosította lehetőségek mellett/miatt számos támogatási rendszerből ki van zárva, (pl. munkahelyteremtő támogatás, kamattámogatás, kedvezményes hitelkonstrukciók), ami szintén rontja az ágazat versenyképességét.

A vízgazdálkodásra gyakorolt egyértelműen pozitív hatások ellenére a hazai gazdálkodók Európában egyedülálló mértékű, nem piaci alapú vízdíjat kötelesek fizetni. Az ebből is fakadó magas önköltség versenyhátrányt okoz a bel- és külpiacokon.

A problémakör ismeretében az ágazatot segítő legsürgetőbb intézkedések a következők:

1. A versenyhátrány mérséklése érdekében csökkenteni kell a halra és a belőle készült termékekre kivetett és európai csúcsnak számító 27%-os áfát, a sertéshúséhoz hasonlóan 5%-os szintre.

2. Az ágazat fehérítése érdekében javasoljuk a fordított áfa bevezetését.

3. A vízgazdálkodási anomáliák felszámolására megoldást jelentene, ha az ország teljes területén térítésmentesen biztosítanák a vizet a halastavak számára. Amennyiben ez nem kivitelezhető, javasoljuk, hogy a hazai halas gazdák kerüljenek be a kedvezményezett áron vízhez jutók körébe, vagyis a tógazdák azonos megítélés alá essenek az öntözéses gazdálkodást folytató agrártermelőkkel.

4. A tenyészidőszakban bekövetkező ,mintegy 30–40%-os vízpárolgás miatti vízpótlás költsége ne terhelje a tógazdákat, mivel az elpárolgott víz javítja a térség mikroklímáját és pozitív hatást gyakorol a környező, pl. szántóföldi növénytermesztést folytató gazdálkodók által elérhető eredményekre.

5. A magyar tógazdaságok ökológiai szolgáltatásai miatti jövedelemkiesés és az esetlegesen felmerülő költségnövekedés kompenzálására szakmailag megalapozott, valódi értékeken alapuló kompenzációs rendszert kell kialakítani.

6. A termékpálya stabilitásának biztosítása és a versenyképesség növelése céljából fokozottan kell támogatni a feldolgozók építését, korszerűsítését és az innovatív termékfejlesztést.

7. Konkrét intézkedések formájában kell támogatni a halfogyasztást a közétkeztetésben.

8. Az import termékek szigorúbb kontrollja (állategészségügy, élelmiszerbiztonság, állatjólét) javítaná a magyar haltermékek versenyképességét.

9. A halászatban dolgozók korösszetételének javítása érdekében ösztönözni szükséges a középfokú halász szakmunkásképzést, a fiatal halászok vállalkozásainak indítását, illetve a már működők termelési alapjainak innovatív fejlesztését.

10. Az új HOP megalkotását előzze meg a jelenleg futó program teljes auditja és problémaelemzése, és az ebből nyert tapasztalatok kerüljenek figyelembevételre a következő tervidőszak (2014–2020) programozása során

11. Célirányosan kell támogatni a természetesvízi halászatot a horgászattal való harmonikus együttműködés és természetes vizeink fenntartható menedzsmentje érdekében.

12. Növelni kell a tógazdasági és az intenzív haltermelés, illetve a természetes vízi halgazdálkodás érdekeit megcélzó és az elérhető pályázati kiírások számát a kutatás-fejlesztés, az innováció és az oktatás számára. Kérjük, hogy haladéktalanul induljon el a HOP 3. tengelyes intézkedései keretében az ágazati kutatás-fejlesztés és innovációs programok támogatása is!

Dr. Németh István
MAHAL-elnök
Dr. Jeney Zsigmond
HAKI mb. főigazgató
Dr. Váradi László
MASZ-elnök

miért MI?

mert

MAGYAR TAKARÉK

A hazai bank

www.magyartakarek.hu